

ESPOO 318
MANKKAA LUKUKALLIO
AJOITTAMATTOMAN KIVILATOMUKSEN KAIVAUS
1990

Timo Jussila
Espoon
kaupungin-
museo

Perustiedot:

Kohde: ESPOO [318] Mankkaa Lukukallio

Tyyppi: röykkiö

Ajoitus: ajoittamaton

Kartta: ³⁴2043 03

X: 6675 28

Y: 2541 97

Z: 32-33 m mpy

Tila: 049 432 0001 0172

Tutkija: HUK Timo Jussila
Espoon kaupunginmuseo

Kaivaus: 6.-7. 6. 1990

Neliskulmainen kivilatomus jonka päällä kiviröykkiö.
Kallion etelähuippu, maapohja kalliopainanteessa, joenvarsi.

Valokuvaluettelo

Kartat: Virastokarttaote 1:10000
Peitepiirros 1:100
kaivauskartta 1:25

ESPOO [318] Mankkaa Lukukallio,
epämääräisen röykkiön kaivaus

Kivikasasta ilmoitti museovirastoon Hra. Markkanen (p. 523514) v. 1989. Tarkastin paikan v. 1990 Espoon kaupunginmuseon toimesta suorittamani muinaisjäännösten inventoinnin yhteydessä. Päätin suorittaa pikaisen kaivauksen röykkiössä Espoon kaupunginmuseon suostumuksella. Tutkimusavustajana paikalla oli opiskelija Teemu Makkonen.

Paikka sijaitsee etelä Espoossa, Mankkaan Lukupuron pohjoispuolisella kalliolla, Lukutien ja Kokinkyläntien risteyksestä 190 m luoteeseen, Lukupurosta 180 m koillisen, kallion lounaiskärjessä, pienessä matalassa kallionotkelmassa.

Paikka on aivan kalliojyrkänteiden lähellä, joka laskee lukupuron uomaan, joka tällä kohden ahatautuu Henttaan peltoaukealta kahden kallion väliseen kapeaan ja puolen kilometriä pitkään salmeen. 8-10 m mpy korkeustasolla on kohdalla vellonut tämä n. 100 m leveä uoma Henttaan järvestä pari kymmentä metriä leveän kapeikon ohitse mereen "Urheilupuiston" eli Gräsanojan laakson muodostamaan merenlahteen. "Henttaan lahti" on nykyisin n. 5.5 m mpy ja "Urheilupuiston lahti" 2.3 m mpy. Topografisesti paikka suorastaan huutaa muinaisjäännöksen mahdollisuudesta! Lähellä (300 m N) onkin röykkiökohde [274], joka on tutkittu v. 1974 ja sitä on myös asuinpaikaksi arveltu.

Tämän kohteen 318 kohdalla alkaa mereen johtava kapea uoma Heti raunion eteläpuolella on komea kalliojyrkänte, jonka laelta on hyvä näköala.

Pienessä kallionotkelmassa, n. 70 cm korkeimman kohdan alapuolella on ohuen maakerroksen päällä nelisivuinen latomus, jonka päällä oli kivikasa. vieressä on muitakin epämääräisiä kivilatomuksia, suureksi osaksi turpeen alla. Kaivoin isoimman latomuksen parin päivän aikana apulaiseni kanssa.

Poistimme latomuksen päällä olevan kivikasan. Tämän kivikasan alta ja seasta löysimme vanhoja poltettuja koulukirjoja. Kirjojen palamatta jääneistä osista kävi ilmi, että ne olivat peruskoulun ylä-asteen (9-10 luokka) matematiikan ja biologian oppikirjoja. Kirjat olivat 70-luvun lopun tai 80-luvun tuotteita. Kivien välissä oli myös pari littaantunutta olutölkkiä ja joitain ilmakiväärin kuteja, joilla em. tölkit oli reijitetty.

Kivikasan alla oli turvekerros kivilatomuksen sisällä. Itse kivilatomus (ks. kartat) oli suurimmilta osin tiukasti juurakkoisen turpeen alla ja seassa, ja vain kivien huiput olivat pinnalla näkyvissä. Kivilatomus oli avoin länsilaidalta. Eteläkulmassa oli latomuksen sisäpuolella iso laakakivi. Suorakaiteen muotoisen latomuksen mitat olivat 2 x 2 m.

Kivilatomus oli selvästi vanhempi kuin poltetut koulukirjat. Kaivoimme latomuksen sisäpuolen kalliopohjaan asti. Latomuksen eteläkulmassa kalliopohja oli syvemmillä kuin pohjois ja länsilaidalla, jossa kivet ulottuivat kallion pintaan. Mitään löytöjä, ei edes resectiä tavaraa, emme latomuksen sisäpuolisesta mineraalimaan sekaisesta turpeesta löy-

täneet. Turve oli hyvin tiukkaa ja täynnä pientä juurta, jotka sitoivat kivikehän tiukasti paikalleen.

Kivirakennelma vaikuttaa ensi ajattelemalta lasten leikiltä. Latomus tuo mieleen lasten leikkimökin perustan, ovi osoittaa länteen, missä on luonnollinen polkureitti alas kalliolta, eteläkulmassa olisi "uunin" perusta.

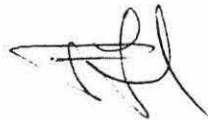
Kivet ovat osin täysin vankan turpeen alla, joten aivan eilisen leikkejä ne eivät ole. Ja melkomoinen työ kivien paikalle tuomisessa kallion juurelta on ollut.

Yhteenveto:

Paikalla on alunperin ollut nelisivuinen latomus, jonka päällä lienee ollut puolen metriä korkea, päänkokoisista kivistä kasattu raunio. Joskus 1970-luvun lopulla tai 1980-luvulla on paikalla pidetty "kulttimeno", jolloin kivikasaa on purettu ja sen päällä on poltettu "rituaalinuotiota", jossa on poltettu mm. koulukirjoja. Samalla nämä "shamaanit" ovat nautiskelleet olutta ja viskanneet astiat (tölkit) nuotioon ja vielä ammuskelleet tyhjiä astioita ilma-aseella. Lopuksi nuotion päälle on kasattu rauniosta otetut kivet takaisin. Paikalle ei ole jäänyt mitään muuta törkyä, mikä on varsin poikkeuksellista toimintaa tuon ajan nuorisolta.

Mikä on ollut alkuperäisen latomuksen ja raunion, sekä viereisten muiden kiveysten tarkoitus? Tämä on edelleenkin epäselvää. Kallionnotkelmaa voisi edelleenkin pitää silmällä suojelumielessä, ja mahdollisesti siellä voisi vielä penkoa muita kiveyksiä.

Espoo 13.11. 1990

Timo Jussila

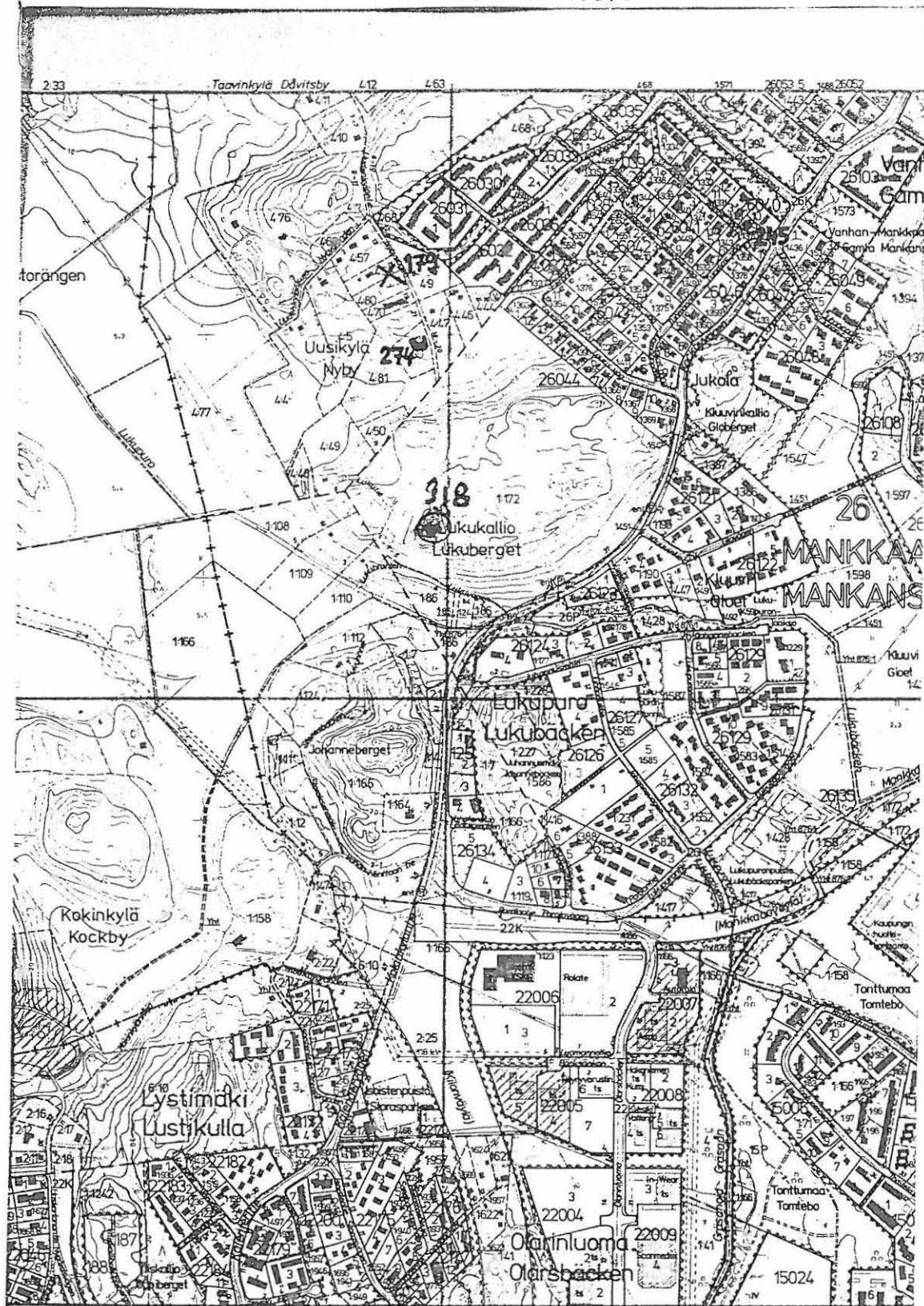
VALOKUVAT:

Espoon Museo:

- 1137.059 Yleiskuva röykkiön maastosta etelään,
röykkiötä kaivetaan
- 1137.060 yleiskuva röykkiöalueesta, pohjoiseen,
röykkiötä kaivetaan
- 1137.061 yleiskuva röykkiöalueesta, kuvattu itään,
röykkiötä kaivetaan
- 1137.062 Röykkiö ennen kaivausta
- 1137.063 Röykkiö, pintakivet poistettu, sisällystä
kaivetaan
- 1137.064 röykkiön reunakiveys pinnassa
- 1137.065 röykkiö reunakiveys, kalliopohja
- 1137.066 röykkiön reunakiveystä

Kansallismuseo: *2107*

- 22142 Yleiskuva röykkiöalueesta etelään, röykkiötä
kaivetaan
- 22143 röykkiö ennen kaivausta
- 22144 röykkiön reunakiveystä esille kaivettuna
- 22145 Röykkiön reunakiveystä, kalliopohja kaivettu
esille
- 22146 Röykkiön reunakivet kalliopohjalla

667500

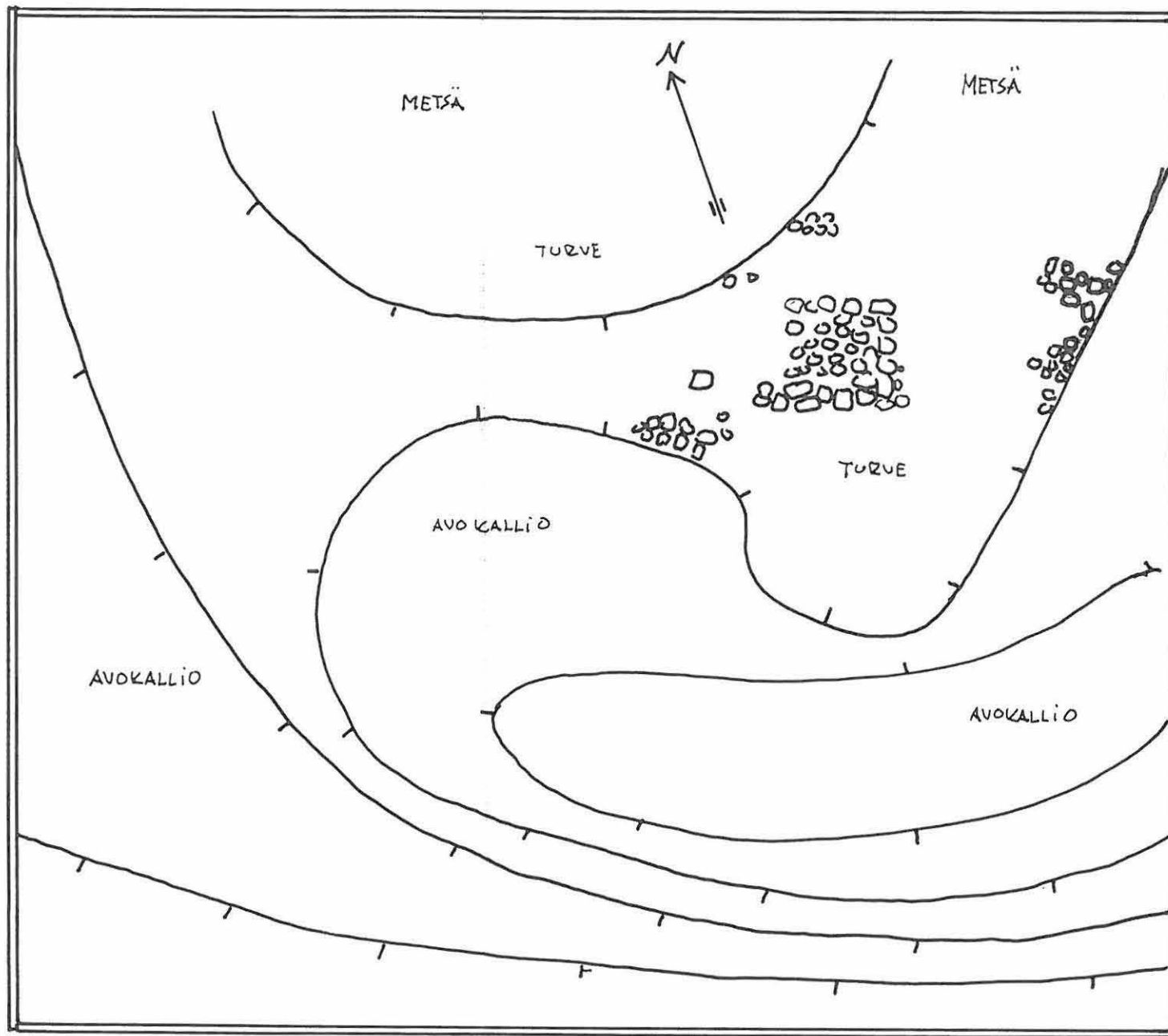
ESPOO 318
MANKKA
LUKUKALLIO

TIMO JUSSILA 1990

SILMÄMÄÄRÄINEN
PEITEPIIRROS

MK. NOIN 1:100

n. 1m

ESPOO 318 MANKKAA LUKUKALLIO

TIMO JUSSILA 1990

1:25

